

درنامه نکات مهم

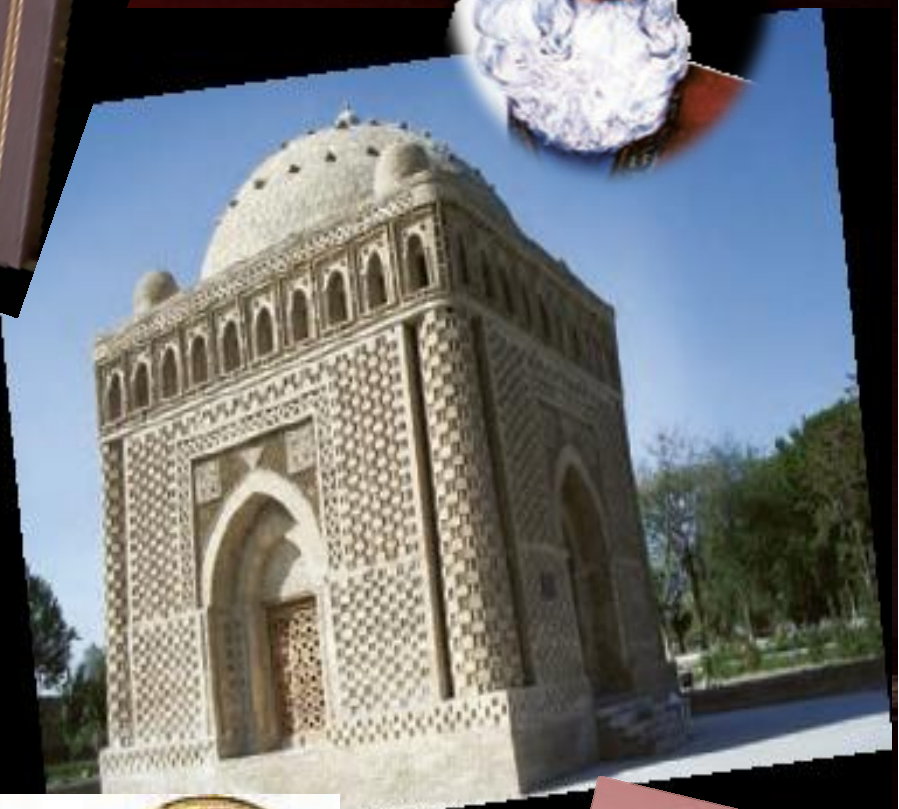
عصری تازه در تاریخ ایران (فصل ۶) مطالعات اجتماعی، هشتم

ورود اسلام به ایران (درس ۱۱)

دیر: صفوی

فارس، بهرم

سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹

ورود اسلام به ایران

به نام خداوند بخشنده مهربان
از محمد فرستاده خدا به خسرو بزرگ ایران

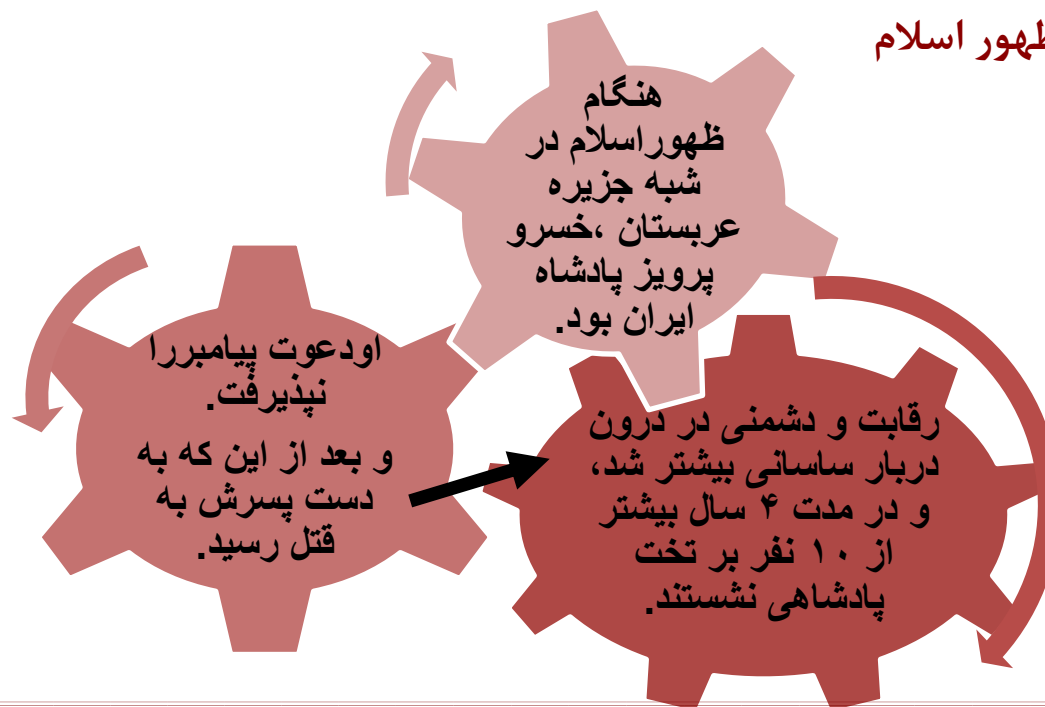
«درود بر آن که پیرو هدایت شود و به خدا و پیغمبر او ایمان آورد و شهادت دهد که خدای جز خدای یکتا نیست. من پیامبر خدا به سوی همهٔ جهانیانم تا آنان را بیم دهم. اسلام بیاور تا سالم بمانی و اگر روی گردانی، گناه مجوسان [زرتشتیان] به گردن تو است.»

منبع: تاریخ طبری

متن نامهٔ پیامبر ﷺ به خسرو برویز

ایران در زمان ظهور اسلام

تضعیف روحیه سپاهیان ساسانی و کاهش توان جنگی

نتیجه

شورش های فرماندهان و دخالت آن ها در رقابت های سیاسی

علل ناراضی بودن مردم از حکومت ساسانیان

علل بدتر شدن اوضاع در اواخر دوره ساسانی

فتح ایران و سقوط ساسانیان

ابوبکر خلیفه اول:

➤ فرمان حمله به مرزهای حکومت ساسانیان (تصرف مناطقی از بین النهرین(سواد)

➤ فرمان حمله به مرزهای امپراتوری روم شرقی

عمر خلیفه دوم:

➤ ادامه فتح ایران

➤ فتح بخش اعظم ایران به دست اعراب مسلمان

➤ شکست ارتش ساسانی در نبرد قادسیه

➤ کشته شدن رستم فرخزاد فرمانده سپاه ساسانی

➤ تسخیر تیسفون پایتخت ساسانی با ثروت و غنائم بسیار بعد از جنگ قادسیه

ضربه نهایی بر پیکر ارتش ساسانی در نبرد نهاوند (نزدیک همدان امروزی)

یزدگرد سوم ، آخرین پادشاه ساسانی نتوانست سپاهی برای مقابله با اعراب مسلمان گرد آوری کند.

پس از جنگ نهاوند شهرها و ولایات ایران ، یکی پس از دیگری ، به تصرف مسلمانان درآمد.

۱- با ورود سپاه اسلام به خراسان
۲- قتل یزدگرد سوم به دست آسیابانی در
مرو(۳۱ق)

امپراتوری ساسانیان که بیشتر از ۴۰۰ سال
بر ایران حکومت کرده بود ، منقرض شد.

مردم ایران نیز به دلیل ظلم های حکومت
ساسانی نه تنها در جنگ آن ها را یاری ندادند
بلکه پادشاه خود را نیز کشتند.

کاربرگه شماره ۷ نمودار علت و معلول

با خواندن دقیق متن کتاب و اطلاعاتی که از منابع دیگر دارید، نمودار علت و معلول را کامل کنید و به طور خلاصه، علل سقوط ساسانیان و پیروزی اعراب مسلمان و فتح ایران را بنویسید. شما می‌توانید ستون‌های دیگری به «علت‌ها» اضافه کنید.

علت‌ها

رقابت و دشمنی در درون دربار ساسانی بر سر تخت پادشاهی

شورش فرماندهان و رقابت آن‌ها در رقابت‌های سیاسی

ضعف روحیه سپاهیان ساسانی و کاهش توان جنگی

نارضایتی مردم از نظام طبقاتی، تبعیض‌های اجتماعی بی عدالتی و مالیات‌های سنگین

قحطی و شیوع بیماری‌های طاعون و وبا - طغیان رودها و شکسته شدن سدها در نتیجه زیرآب رفتن مزارع کشاورزی

ایمان و روحیه بالای اعراب مسلمان و ایمان به زندگی پس از مرگ و ایمان به شهادت در راه اسلام

معلول
امپراتوری ساسانیان سقوط کرد و اعراب مسلمان، ایران را فتح کردند.

ایران در زمان امویان و عباسیان

➤ دوره خلافت امویان

شهادت امامان به دست خلفای بنی امیه (امام حسن و امام حسین و امام سجاد و امام محمد باقر) «علیه السلام»

نتیجه اقدامات بنی امیه به ستوه آمدن ایرانیان از ظلم و ستم آنان و مخالفت و مبارزه با حکومت اموی

شرکت ایرانیان در قیام ها و شورش ها علیه امویان (مانند قیام مختار ثقفی در کوفه که به خونخواهی امام حسین (ع) انجام گرفت)

فخر فروشی بنی امیه به قوم و نسب خود و برتر دانستن قوم عرب بر سایر اقوام (بر خلاف نظر اسلام که پرهیزگاری را عامل برتری انسان می داند.)

تحقیر و توهین اقوام دیگر از جمله ایرانیان

ایرانیان اجازه نداشتند مقام و منصب های مهم مانند فرماندهی سپاه و حکومت ولایات داشته باشند.

۱- خلافت برپایه خشونت و ظلم
۲- پای بند نبودن به دستورات دینی

حکومت بیشتر اشراف و سران قبایل عرب بر ایران

مرکز خلافت امویان در شام (دمشق امروزی)

➤ دوران خلافت عباسیان (بنی عباس «عباس عموی پیامبر»)

عباسیان از مخالفان بنی امیه بودند.

در اواخر حکومت امویان نمایندگانی را به نقاط مختلف ایران می فرستادند از جمله ایران

و مردم را به قیام علیه بنی امیه و حکومت یکی از خاندان پیامبر دعوت می کردند.

اما نمی گفتند منظورشان از آن فرد چه کسی است.

ایرانیان مسلمان به ویژه خراسانیان دعوت عباسیان را پذیرفتند،

سرانجام ابومسلم، سردار ایرانی در خراسان قیام کرد.

ابومسلم موفق شد امویان را شکست دهد و حکومت امویان منقرض شد.

و سفاح از خاندان عباسیان به خلافت رسید.

خلفای عباسی «منصور، هارون الرشید، متوکل» امامان

شیعه را به سبب مبارزه با ظلم و ستم به زندان انداختند و

و به شهادت رساندند.

آنها مانند امویان در کاخ ها به خوشگذرانی می پرداختند.

دومین خلیفه عباسی منصور بود. او شهر بغداد

را بنا کرد و مرکز خلافت خویش قرار داد.

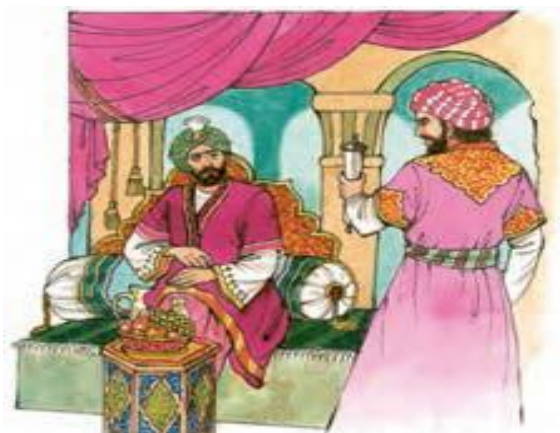
اولین نفر از عباسیان که

به خلافت رسید سفاح بود.

خلفای عباسی بر خلاف امویان از ایرانیان در سمت های مختلف چون وزارت و فرماندهی سپاه و حکومت شهرها، استفاده می کردند، ولی متأسفانه

بسیاری از ایرانیانی که به خلفای عباسی خدمت کردند توسط آنان به قتل رسیدند. مانند: ابومسلم خراسانی که ناجوانمردانه به دست منصور به قتل رسید.

برمکیان

جعفر برمکی پسر یحیی برمکی

خاندان برمکیان از خاندان های مشهور ایرانی بودند که به سرنوشت ابومسلم خراسانی دچار شدند.

این خاندان در زمان هارون به مقام های چون وزارت و حاکم ولایات رسیده بودند.

ولی خلیفه ناگهان به آنان خشم گرفت و دستور داد آن ها را از قدرت برکنار و زندانی و به قتل رسانند.

قابل ذکر است که امام ششم تا امام یازدهم ما به دست خلفای عباسی به شهادت رسیدند.

سریال ولایت عشق (مامون خلیفه عباسی و امام رضا (ع))

در قرن سوم هجری خلافت عباسیان به تدریج ضعیف شد و در چنین شرایطی حکومت هایی در نقاط مختلف ایران به وجود آمد و سبب تجزیه قلمرو وسیع خلافت عباسیان شد.

پاسخ فعالیت های صفحه ۶۷

۲ یکی از علل مهم مرگ ابومسلم خراسانی و نابودی خاندان برمکیان توسط خلفای عباسی (منصور و هارون)، با وجود خدمتی که آنها به عباسیان کردند، ترس از نفوذ و قدرت روز افزون آنها بود. خلفای عباسی وجود چنین افراد قدرتمندی را خطری برای حکومت و قدرت خود تصور می کردند. علاوه بر آن ابومسلم و برمکیان رقبا و دشمنانی داشتند که در دربار عباسیان نیز علیه آنها توطئه و دسیسه می کردند.

۳ ایران، عربستان، سوریه (شام)، مصر، بخش هایی از ترکیه امروزی، الجزایر و لیبی در قلمرو حکومت بنی عباس بوده و مرکز خلافت عباسیان شهر بغداد بوده است.

۴ الف) شباهت ها

- امویان و عباسیان هر دو به ناحق حکومت را به دست گرفتند.
- امویان و عباسیان هر دو خلافت را در خاندان خود موروثی کردند.
- آنها در خشونت و ظلم نسبت به مخالفان به خصوص شیعیان و اهل بیت علیهم السلام به یکدیگر شبیه بودند.

ب) تفاوت ها

عباسیان به سیاست قوم گرایی امویان و برتری دادن اعراب نسبت به ایرانیان ادامه ندادند. از این رو، در دوران خلافت آنان مقام و موقعیت سیاسی و اجتماعی ایرانیان مسلمانان ارتقا یافت و آنها

موفق شدند به مناسب بالای حکومت مثل وزارت و حکومت ولایات و فرماندهی سپاه دست یابند.

قلمرو خلافت عباسیان

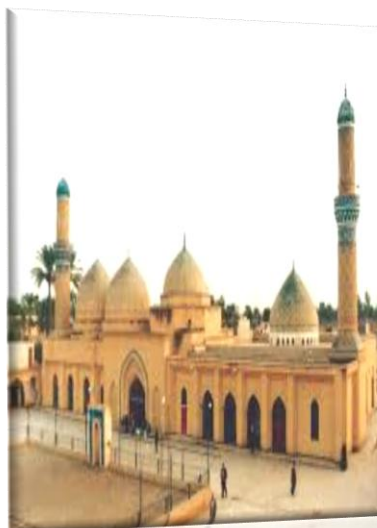
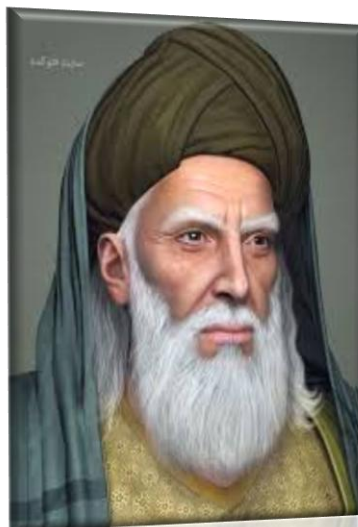
سرزمین های اسلامی مستقل از عباسیان

راهنما

- + قیام به خون خواهی ابومسلم
- X شورش خوارج
- قیام های شیعیان

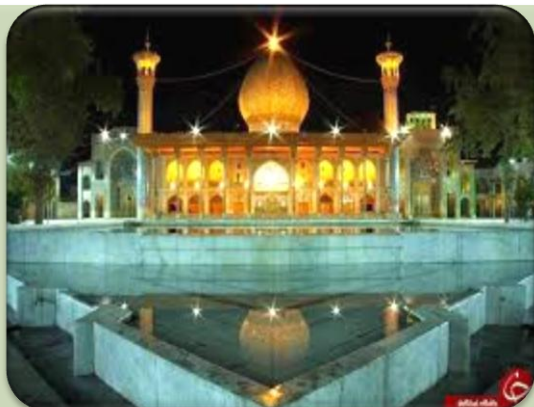
سلمان فارسی

- ❖ به گفته مورخان سلمان فارسی نخستین ایرانی بود که در مدینه به حضور پیامبر رسید و مسلمان شد.
- ❖ پیامبر در جنگ خندق «احزاب» پیشنهاد سلمان برای حفر خندق و دفاع از مدینه در مقابل حمله مشرکان را پذیرفت.
- ❖ سلمان در جنگ خندق حضور داشت.
- ❖ پیامبر در مورد سلمان می فرمایند: «سلمان از اهل بیت من است».
- ❖ سلمان مانند: مقداد، عمار، ابوذر از یاران با وفای حضرت علی (ع) بود.

ایرانیان مسلمان می شوند

- اولین نفر از ایرانیان که مسلمان شد سلمان فارسی بود.
- حاکمان ایرانی یمن نیز در زمان پیامبر به مدینه رفتند و مسلمان شدند.
- مردم ایران که در عصر باستان یکتاپرست بودند، پس از درک پیام اسلام، داوطلبانه دین اسلام را پذیرفتند.
- پیام اسلام برابری و برادری بود.
- مردم ایران که از امتيازات طبقاتی اشراف در زمان ساسانیان ناخشنود بودند، پیام برابری و برادری جذابیت خاصی برایشان داشت.

حضور امام رضا(ع) و خواهرش
حضرت معصومه (س) و
برادرش شاه چراغ (ع) و
همچنین دیگر امامزادگان در
ایران، تاثیر زیادی بر توجه و
گرایش مردم ایران به دین اسلام
داشت.

حضرت علی (ع) در دوران
حکومت خود هیچ برتری و
امتیازی برای اعراب، نسبت به
غیر اعراب در نظر نمی گرفت،
به همین دلیل ایرانیان ارادت
خاصی به امام علی (ع) و
فرزندان ایشان پیدا کردند.

رفتار و اخلاق پیامبر(ص) و
امامان شیعه نقش مهمی در
علاقه مندی ایرانیان به دین
اسلام داشت.

در حالی سگزار باشیم بی گمان حاملان به سمت شادکامی تغییر خواهد کرد.

مانا باشید. صفوی دبیر مطالعات اجتماعی، فارس، جهرم